

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

LAUSUNNON KYSELYLOMAKE:

Taustatiedot

Onko vastaaja

- kunta
- sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
- maakunnan liitto
- muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
- valtion viranomainen
- järjestö
- joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Kehitysvammaliitto

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Susanna Hintsala, susanna.hintsala@kvl.fi; 040-741 6179

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Kehitysvammaliitto on valmistellut lausunnon yhteistyössä kehitysvamma-alan ja autismin kirjon ihmisten järjestöjen kanssa. Pidämme sote-uudistuksen keskeisiä tavoitteita kannatettavina. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta sote-maakuntien vastuulle parhaimmillaan edistää edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista. Painopisteen siirtyminen peruspalveluihin, joita erityispalvelut tukevat, on järkevä, niin inhimilliseltä kuin talouden näkökulmastakin katsottuna.

Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset (50 000), puhevammaiset (65 000) ja selkokielen käyttäjäryhmät (750 000). Osa heistä tarvitsee avukseen runsaasti päivittäistä apua ja tukea välttämättömiin toimiin. Palvelukokonaisuuksissa tulee huomioida myös runsaasti tukea tarvitsevat asiakkaat. Heidän kohdallaan järkevä ja yhteensovitettu palvelujen kokonaisuus on vielä merkittävämpi kuin muiden kansalaisten. Oikea-aikainen ja palvelutarpeeseen nähden oikein sovitettu kokonaisuus ehkäisee raskaampien palvelujen tarvetta ja/tai ainakin siirtää tarvetta kauemmas.

Kehitys- ja puhevammaiset ihmiset tarvitsevat usein perusterveydenhuoltoa, erikoissairaanhoidoa ja erilaisia sosiaali- ja vammaispalvelulakien mukaisia palveluita samanaikaisesti. Tällä hetkellä eri toimialueiden välillä on huomattaviakin raja-aitoja. Maakuntauudistus tuo hyvän mahdollisuuden näiden raja-aitojen madaltamiseen ja järkevien palveluketjujen luomiseen. Tämä näkyy parhaimmillaan asiakkaille oikeapaikkaisena ja oikea-aikaisena palveluna ja järjestäjälle taloudellisena järkevyytenä.

Olennaista ja ensisijaista uudistuksessa on esteetön ympäristö ja saavutettavat yleiset palvelut kaikille maakunnan kansalaisille. Pääpaino palvelujen järjestämisessä tulee selkeästi olla arkiympäristöissä ja vaativat erityispalvelut ja –osaaminen on nähtävä tukirakenteena, joka auttaa peruspalveluja tehtävässään.

Uudistuksessa oleva kustannusten hallinnan tavoite ei voi toteutua, mikäli peruspalveluiden tasolla ei ole riittävää ja laadukasta osaamista (mukaan lukien erityispalvelujen antama tuki lähipalveluille ja asiakkaiden saamat konsultaatiomahdollisuudet kotiin) tai palvelut eivät ole saavutettavia ja esteettömiä.

Ehdotuksessa onkin kannatettavaa, että palvelutarpeen arvio on sote-maakunnan tehtävä myös silloin, kun tarvittava palvelu hankitaan yksityiseltä palveluntuottajalta. Tällä varmistetaan yhdenvertaisuus asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnissa.

Vammaispalveluissa tarvitaan monialaisia osaajia. Uudessa maakunnassa on tärkeää, että kaikki kunnissa oleva osaaminen mukaan lukien nykyisten erityishuoltopiirin osaaminen yhdistetään yhdeksi vahvaksi vammaisalan osaajaksi maakunnassa. Tällöin pystytään takaamaan yhdenvertaiset palvelut palvelutarpeen mukaisesti ja pystytään huomioon ottamaan myös kehitysvammaisuudesta ja puhevammaisuudesta johtuvat laaja-alaiset tarpeet.

Kielellisten oikeuksien näkökulmasta tulee varmistaa myös muut kuin ruotsia äidinkielenään puhuvien palvelut, kuten saamea tai viittomakieltä äidinkielenään puhuvat sekä puhetta korvaavia kommunikaatiotapoja käyttävät. Lisäksi on huomioitava puhetta korvaavia kommunikaatiotapoja käyttävät ihmiset ja selkokielen tarvitsijat.

Jotta eri sote-maakuntien välille ei muodostu eroja palveluiden laadussa ja/tai saatavuudessa, on tärkeää, että uudistuksen toteuttamiseen sekä palveluiden käytännön järjestämiseen on riittävästi valtakunnallista ohjausta. Näiltä osin on tärkeää ohjata riittävästi myös ehdotetun sote-järjestämislain 34 §:n tarkoittamien sote-maakuntien yhteistyösopimusten valmistelua ja toimeenpanoa.

On turvattava parempi valvonta, jota omavalvonta ei voi korvata. Käytännön toimintaa helpottaa suunnitelmat, joissa Suomeen muodostettaisiin yksi valtakunnallinen valvontayksikkö, johon liitettäisiin Valviran ja Avien toiminta.

Ehdotettua sote-uudistuskokonaisuutta voidaan pitää yhdenvertaisuuden näkökulmasta pääosin kannatettavana, mutta toteutuksessa on vahvemmin tuotava esille lain perusteluosioissa esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämistä ja myös varattava esteettömyyden ja saavutettavuuden kehittämiseksi riittävät resurssit sekä maakunta- että kuntatasolle.

Tulee ottaa myös huomioon, että lähipalvelut eivät voi olla pelkästään digitaalisia, vaikka niiden käyttö helpottaa asiointia joidenkin asiakasryhmien kohdalla.

Kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien ihmisten palvelut perustuvat pitkälti kasvokkaiseen vuorovaikutukseen, joita digipalvelut täydentävät. Kasvokkaisia palveluja tulee olla saatavilla ja lisäksi riittävästi tukea digitaalisten palvelujen käyttämiseen.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluja koskevan tiedon on oltava saavutettavaa, ja tutkimusvälineiden käytön tulee olla esteetöntä.

Yksityiskohtaisissa ehdotuksissamme tuomme myös esille järjestöjen merkityksen kunnissa ja maakunnissa ja järjestöjen toiminnan turvaamisen tärkeyden seuraavina vuosina.

Sosiaali- ja terveysministeriön luonnoksessa todetaan, että järjestöjen toiminnot täydentäisivät julkisia palveluja uudistuksen jälkeen kuten nykyisinkin (s. 310). Toisaalta järjestöjen roolia koskevat ehdotetun sote-järjestämislain säännökset eivät ole velvoittavia siten, että järjestöjen rooli julkisten palvelujen täydentäjänä olisi lain nojalla turvattu uudistuksessa.

Järjestöjen rooli tulisi huomioida vahvemmin. Järjestöjen rahoitukselle on löydyttävä kestävä ratkaisu. Sote-järjestöt ovat lähellä asiakasta ja tukevat haavoittuvassa asemassa olevia ihmisryhmiä.

Järjestöjen rooli maakunnissa ei ole vain julkisia palveluja täydentävä, vaan järjestöt tuottavat sellaisia palveluja ja neuvontaa, jota julkinen palvelujärjestelmä ei tuota esim. vertaistukiryhmät, matalan kynnyksen kohtaamispaikat, neuvontapuhelimet ja kriisiapu. Järjestöt voisivat jopa ottaa suuremman roolin maakuntien kuntien alueella jatkossa HYTE-toiminnan järjestämisestä, varmistaen näen toiminnan yhdenvertaisen saatavuuden kaikille kuntalaisille maakunnassa.

Vammaispalvelut ovat suurelta osin sosiaalipalveluja. Sote-uudistusta toteutettaessa on varmistettava, etteivät sosiaalipalvelut jää terveydenhuollon palvelujen jalkoihin.

Huomionarvoista on se, että sotelakipaketissa ei mainita sote-keskuksia, joiden tehtävänä on omalta osaltaan toimeenpanna tulevaa sote-uudistusta. Epäselväksi jää mikä on näiden rakenteiden rooli tulevassa lainsäädännössä.

Jatkovalmistelussa olisi syytä selkeyttää, miten sote-uudistus suhteutuu jo käynnissä olevaan sote-keskusohjelmaan ja OT-keskusten kehitystyöhön, joissa viedään soteuudistuksen tavoitteita käytännön tasolla eteenpäin.

Valmistelussa olisi syytä ottaa nykyistä selkeämmin kantaa myös perhekeskusten rooliin osana sote-uudistusta. Luonnoksessa viitataan perhekeskusten kehittämistyöstä saatuihin hyviin tuloksiin, mutta niiden asema jätetään luonnoksessa verrattain avoimeksi:

”sotemaakunnassa olisi mahdollisuus jatkaa perhekeskusten kehittämistyötä lasten ja perheiden palvelujen yhteensovittamiseksi.”

Kehitysvammaliitto pitää tärkeänä, että jo toimiviksi havaittuja rakenteita ja toimintatapoja hyödynnetään uudistusta toteutettaessa. STM:n tulisi nyt ohjata vahvemmin maakuntia sote-keskusten, perhekeskusten ja OT-keskusten kehittämistyössä, jotta ei menetetä kehittämistyötä, jota on tehty viimeiset viisi vuotta.

Sote-palvelujen rahoitus olisi luonnoksen perusteella kokonaan yleiskatteellista. On syytä harkita, tulisiko rahoituksen joiltain osin olla korvamerkittyä, jotta kansalaisille pystytään takaamaan heidän tarvitsemansa palvelut. Näiltä osin tulisi kiinnittää huomiota erityisesti muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen riittävään rahoitukseen.

Toiminnallisen integraation kehittämiseen ja toteutumisen seurantaan tarvitaan resursseja. Ostopalvelujen käytön suhteen tulisi sote-maakunnalla olla omaa palvelutuotantoa siten, että vertailukohta niin laadun kuin hinnan suhteen olisi järkevää palveluita hankittaessa.

Asiakasmaksujen osalta asiakasmaksulainsäädännön uudistamistyö suhteessa vammaislakien uudistamistyöhön on merkittävä. Kaksi erillistä vammaislakia on asettanut vammaiset eriarvoiseen asemaan palveluihin ja niiden maksuihin liittyen.

Sosiaaliohjauksen ja –työn rooli ja sen vahvistaminen sote-keskuksissa vaatii määrätietoista otetta, jotta erityisryhmien tarpeet tulevat jo hyvin alussa peruspalveluissa huomioituiksi.

On varmistettava, että sote-keskuksissa on riittävä ja monipuolinen vammaispalvelujen osaaminen ja palvelukapasiteetti myös kriisivalmiuksiin.

Erityis- ja vaativan tason palvelujen ja tehtävien osalta tarvitaan yhteistyösopimuksia maakuntien välillä joidenkin vaativien, mahdollisesti pieniäkin asiakasryhmiä koskevien palvelujen osalta. On tärkeää, että jatkossakin voi muodostaa yhteistyösopimuksia, joissa mahdollistetaan ylimaakunnallinen toiminta.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Ei oteta kantaa

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Ehdotetun sote-maakuntalain 5 luvun 32 §:n tarkoittamilla vammaisneuvostoilla tulee olla riittävät resurssit ja aito rooli sote-maakunnan toiminnan suunnittelussa, valmistelussa, toteuttamisessa ja seurannassa.

Sote-maakuntalain 5 luvun 32 §:n perusteluissa todetaan, että on tärkeää huolehtia vammaisten henkilöiden ja heidän omaistensa ja järjestöjen riittävästä edustuksesta ja siitä, että eri vamma- ja sairausryhmät, myös kaikkein eniten tukea ja palveluita tarvitsevat ihmiset, ovat edustettuna neuvostoissa. Kehitysvamma-alan järjestöjen saamien tietojen

mukaan kuntien vammaisneuvostoissa on vähän kehitys- ja puhevammaisia tai autismin kirjon henkilöitä tai heidän edustajiaan. Heidän edustustaan tulisi lisätä ja etsiä tukirakenteita osallistumisen mahdollistamiseksi.

On huolehdittava siitä, että kehitys- ja puhevammaiset henkilöt saavat tarvitsemansa tuen käsiteltävien asioiden ymmärtämiseen ja omien näkemystensä esiintuomiseen ja selkokielistämiseen.

Kehitysvammaisille ja vastaavaa tukea tarvitseville ihmisille on tarjottava osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia myös muissa elimissä kuin vammaisneuvostoissa, esimerkiksi nuorisovaltuustoissa.

Ehdotamme, että osana rakennemuutosta selvitetään, tulisiko maakuntatasolle varata riippumattomassa asemassa toimivia vammaisasiamiehiä, joiden puoleen vammaiset ihmiset ja heidän läheisensä voivat kääntyä esim. palvelujen saannin ja käytön ristiriitatilanteissa.

On tärkeää, että sote-maakunnan palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa kuullaan ja osallistetaan kehittämistyöhön nykyistä enemmän palvelunkäyttäjiä ja heidän läheisiään. Palvelujen laadun arvioinnissa tulisi ottaa käyttöön myös asiakasauditoinnit erilaisin tavoin toteutettuna.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Tekstiosaan:

9§:n mukaan sote-maakunta voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden sote-maakuntien kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Tämä mahdollistaa monituottajuuden keinona vastata yksilölliseen palvelutarpeeseen. Palveluiden asiakaslähtöisyyden näkökulmasta on tärkeää, että myös järjestölähtöiset palvelutuottajat voivat jatkossakin toimia palveluntuottajina.

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

- kyllä

- kyllä pääosin?
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Tekstikenttään:

Ehdotettu lainsäädäntö ei turvaa riittävällä tavalla niiden vammaisten henkilöiden vaikuttamismahdollisuuksia, joilla on vaikeuksia ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa esimerkiksi kehitys- tai puhevamman vuoksi.

Ehdotetun sote-maakuntalain 5 luvun 32 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin tulee lisätä viittaus YK:n vammaissopimuksen turvaamiin osallistumisoikeuksiin ja viittaus lakiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta.

Järjestöillä on merkittävä rooli asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamisessa ja se tulee huomioida lakiesityskokonaisuudessa. Vammaisjärjestöillä on tärkeä tehtävä edustaa sellaisia, heikommassa asemassa olevia väestöryhmiä, joiden ääni muutoin jää yhteiskunnallisessa osallistumisessa kuulumattomiin. Sote-maakunnan tulee huomioida kansalaisjärjestöjen merkitys kaikessa toiminnassaan. Kriittinen kysymys on, miten tälle toiminnalle turvataan pysyvä rahoitus.

Ehdotamme, että perusteluosiossa kuvataan osallisuutta vahvistavia hyviä käytäntöjä, joita on kehitetty viime vuosina kuntien ja palvelujen tuottajien sekä järjestöjen toimesta: esim. asiakasraadit, asiakasneuvostot, osallisuustyöryhmät, vertaisarviointi.

Vammaisneuvostoja ja muita vaikuttamiskanavia koskevien säännöksissä on vähintään perustelujen tasolla huomioitava se, että vammaisten henkilöiden tulee saada tarvitsemansa tuki käsiteltävien asioiden ymmärtämiseen ja omien näkemystensä esiintuomiseen ja selkokielistämiseen.

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Tekstikenttään:

Kehitysvammaisilla ihmisillä on selvästi muita väestöä enemmän terveysongelmia ja heidän terveyspalvelujen tuottaminen on aikaa vievää ja erityisosaamista vaativaa. Tämä tulisi huomioida myös terveyspalvelujen rahoituksen kohdalla tarpeellisuuskertoimena.

On tärkeää varautua tilanteisiin, joissa maakunnan tarvitsisi käyttää enemmän rahaa välttämättömiin palveluihin kuin valtio on sille osoittanut. Substanssilakien mukaisten välttämättömien palvelujen saatavuus on turvattava riippumatta maakunnan taloustilanteesta.

Vammaisuus kestää yleensä koko elämän tai vammautumisen jälkeisen loppuelämän. Jotta vammaisen ihminen voi olla yhdenvertainen muiden ihmisten kanssa, vammaisuudesta johtuvien palvelujen tulee olla maksuttomia. Sote-uudistus ei saa johtaa siihen, että vammaispalveluista tulee maksullisia palveluita tai jo nyt perittävät sosiaali- ja terveyspalvelujen maksut nousevat. Riittävän toimeentulon edellytykset tulee muutenkin turvata kaikille kansalaisille, erityisesti heikoimmassa asemassa oleville.

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

9 § Palvelujen tuottaminen: (s. 949)

Pykälän perusteluissa ehdotuksen sivulla 407 todetaan, että "[p]erustuslain edellytykset huomioon ottaen yksityiseltä voidaan hankkia ainoastaan palveluja, joissa ei ole kytkentää julkisen vallan käyttöön tai julkisen hallintotehtävän hoitamiseen ja jotka eivät siten ole maakunnan viranomaistehtäviä."

Perusteluissa tulisi todeta, että niille tehtäville, joissa tarvitaan merkittävää julkisten vallan käyttöä, varataan riittävät resurssit.

Perusteluja tulisi näiltä osin muuttaa muotoon "perustuslain edellytykset huomioon ottaen yksityiseltä voidaan hankkia ainoastaan palveluja, joissa ei ole kytkentää merkittävään julkisen vallan käyttöön ja jotka eivät ole maakunnan viranomaistehtäviä, jollei asiasta erikseen säädetä toisin".

Ehdotamme säännöksen 1 momenttiin seuraavaa lisäystä: "Palvelusetelin ja henkilökohtaisen budjetin käytöstä säädetään erikseen."

Säännöksen 3 momenttiin ehdotamme seuraavaa lisäystä: "Palveluiden järjestämisen tavan tulee olla palvelun luonteeseen sopiva ja turvata palvelun asiakkaiden oikeuksien toteutuminen."

Säännöskohtaisissa perusteluissa tulisi todeta, että yksilöllisiin tarpeisiin perustuvia yksilöllisiä vammaispalveluita ei siten yleensä tule kilpailuttaa julkisista hankinnoista annetun lain mukaisesti, eikä ainakaan missään tilanteessa avoimen menettelyn mukaisena hankintana.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista

Vammaisten henkilöiden osallisuus on otettava huomioon uudistuksen kaikissa vaiheissa YK:N vammaissopimuksen edellyttämällä tavalla.

Uudistusta toteutettaessa on välttämätöntä kiinnittää huomiota siirtymäkausien suunnitteluun: ihmiset eivät missään uudistuksen vaiheessa, eivät myöskään valmistelun aikana, saa jäädä vaille tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluita. Uudistuksen toteutuksessa tulee niiden väestöryhmien tilanne, jotka ovat joutuneet esim. riskiin syrjäytyä tai toimeentulon vaikeuksiin Covid19-poikkeustilanteessa.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

- o kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Tekstiosa:

Järjestämislain lähtökohtana tulee olla monituottajamalli, eli järjestämislain tulee mahdollistaa julkisen palvelutuotannon rinnalla myös kolmannen sektorin ja yksityisen sektorin palvelutuotanto. Järjestämissä on tärkeää huomioida mahdollisuus integroida kolmannen sektorin toiminta palvelurakenteisiin sekä hoiva- ja palveluprosesseihin. Tällä olisi isot vaikutukset kansalaisten saamaan hyvinvointi- ja terveyshyötyyn, sekä sote-maakuntien toiminnalliseen ja taloudelliseen tehokkuuteen.

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Tekstikenttään:

Palvelutarpeen arvioinnin tulee olla sote-maakunnan tehtävä myös silloin, kun tarvittava palvelu hankitaan yksityiseltä palveluntuottajalta. Tällä varmistetaan yhdenvertaisuus asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnissa.

Jotta palveluiden saatavuus ja saavutettavuus voidaan turvata, lailla pitää varmistaa, että etäisyys ei muodostu palvelun saamisen esteeksi. Muun muassa silloin, kun henkilö ei pääse palvelujen luo, ne on tuotava hänen luokseen. Myös esimerkiksi matkojen on oltava vammaiselle henkilölle maksuttomia.

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

- ei
- ei kantaa

Tekstikenttään:

Lakiesitystä tulee parantaa vielä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisesta sote-uudistuksessa.

7§:ssä esitetään, että sote-maakunnan olisi myös osaltaan mahdollisuuksien mukaan edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Esitämme, että pykälästä poistetaan maininta "mahdollisuuksiensa mukaan".

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Tekstikenttään:

Järjestämisvastuussa on huomioitava kansainväliset sopimukset ja sitoumukset, kuten YK:n sopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista sekä substanssilainsäädäntö, joka antaa keskeisen sisällön järjestämiselle.

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

- kyllä
- kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Tekstikenttään: Maakuntien ostopalvelut tulee toteuttaa niin että palveluiden käyttäjien oikeussuoja toteutuu perustuslain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen asettamien vaatimusten mukaisesti. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 13 artiklan mukaan sopijavaltiot varmistavat oikeussuojan saavutettavuuden. Sote-maakunnalla tulisi olla mahdollisuus harkintansa mukaan ottaa käyttöön henkilökohtainen budjetointi. Henkilökohtaisella budjetoinnilla on mahdollista lisätä henkilön itsemääräämisoikeutta, osallisuutta ja valinnanmahdollisuuksia siten, että apua ja tukea on saatavissa joustavasti elämän eri tilanteisiin ja tarpeisiin henkilölle parhaiten sopivalla toteutustavalla.

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

- kyllä
- kyllä pääosin

Näemme, että yhteistyösopimuksilla voitaisiin sopia myös muista kuin välttämättömistä tai tarpeellisista palveluista kuten erilaisista tukipalveluista, esimerkiksi käännoistyöt ja yleisluonteista puhelinneuvontaa. Tällöin on kuitenkin hyvä tarkentaa, että

yhteistyösopimuksilla sovitaan palvelujen toteuttamisesta, ja että vastuu palvelujen järjestämisestä säilyy sote-maakunnalla.

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

4 § Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus:

4 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että "[s]osiaali- ja terveystalvveluja toteutettaessa on edistettävä esteettömyyttä ja tiedollista saavutettavuutta." Jotta kyseinen lainkohta olisi linjassa YK:n vammaissopimuksen esteettömyyttä ja saavutettavuutta koskevan 9 artiklan kanssa, em. kohta tulee kirjata ehdotettua velvoittavampaan muotoon esimerkiksi seuraavasti: "Sosiaali- ja terveystalvvelut on toteuttava niin, että ne ovat esteettömiä ja saavutettavia".

Lisäksi säännöksen perusteluissa tulee nykyistä tarkemmin kuvata sitä, mitä esteettömyys ja saavutettavuus sosiaali- ja terveystalvvelujen kontekstissa tarkoittavat, esim. kyse on aina myös tiedollisen saavutettavuuden turvaamisesta.

5 § Palvelujen kieli: Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että "[j]os sosiaali- tai terveydenhuollon henkilöstö ei hallitse asiakkaan käyttämää kieltä tai asiakas ei puhevamman tai muun syyn vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, palveluja annettaessa mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta."

Kyseinen säännös tulee muun muassa YK:n vammaissopimuksen velvoitteet huomioon ottaen kirjata ehdotettua velvoittavampaan muotoon, jotta vammaisten henkilöiden osallisuus ja itsemääräämisoikeus voivat tosiasiallisesti toteutua sosiaali- ja terveystaloudissa. Nykyinen sanamuoto, ”mahdollisuuksien mukaan” tarkoittaa käytännössä sitä, että tulkitseminen tai tulkin hankkiminen on asiakkaan näkökulmasta riippuvaista siitä, miten ehdotetun 5 §:n ilmausta ”mahdollisuuksien mukaan” kussakin sote-maakunnassa tulkitaan. Tätä ei voida pitää myöskään yhdenvertaisuuden näkökulmasta hyväksyttävänä.

Ehdotamme, että säännöksestä poistetaan sanat ”mahdollisuuksien mukaan”, jolloin säännöksen mukaan palveluja annettaessa ”on huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta” kyseisen momentin tarkoittamissa tilanteissa.

Perusteluissa tulisi kuvata niitä tilanteita, joissa tulkitseminen ja tulkin hankkiminen on erityisen tärkeää. Asiakkaan tulisi lisäksi voida saada tulkitsemisen järjestämisestä tai tulkin hankkimisesta tarvittaessa valituskelvoinen päätös.

7 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sote-maakunnassa

Ehdotetun sote-järjestämislain 7 §:ssä säädetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sote-maakunnassa. Ehdotetun 7 §:n mukaan [s]otemaakunnan on myös osaltaan mahdollisuuksiensa mukaan edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Ehdotamme, että sote-järjestämislain 7 §:n viimeinen virke muutetaan seuraavaan muotoon: ”Sote-maakunnan on edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä ja tehtävä yhteistyötä järjestöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.”

12 § Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta:

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi seuraavasti: ”[s]ote-maakunta ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta 1 momentissa tarkoitettuna palveluna: 1) palveluja, joihin sisältyy sote-maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen kuuluvia tehtäviä tai palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä;”

Tällaisenaan ehdotettu säännös tarkoittaisi käytännössä sitä, ettei esimerkiksi kehitysvammaisten ihmisten ympärivuorokautisia asumisen palveluja voitaisi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta, sillä mainittujen palvelujen yhteydessä on tarpeen tehdä julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä, kuten rajoitustoimenpiteitä.

Tämä on erittäin ongelmallista ottaen huomioon sen, että nykyisin merkittävä osa kehitysvammaisille henkilöille suunnatuista asumisen palveluista on yksityisten palveluntuottajien tuottamia. Yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytykset esimerkiksi kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien henkilöiden palveluiden järjestämisessä on turvattava myös jatkossa.

Ehdotetun 12 §:n 2 momentin 1 kohdan sanamuoto tulisi edellä mainituin perustein muuttaa muotoon ”palveluja, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, jollei lailla toisin säädetä”.

Kuten perustelujen sivulla 548 tuodaan esiin, esimerkiksi lastensuojelulaissa ja laissa kehitysvammaisten erityishuollosta on säädetty rajoitustoimenpiteistä, joissa julkisen vallan käyttönä pidettävää rajoitustoimivaltaa voidaan käyttää tietyin edellytyksin myös yksityisen palveluntuottajan tuottamissa palveluissa.

1 momentin loppuun ehdotamme seuraavaa lisäystä: ”Yksityisiä palveluita on järjestettävä ja hankittava sellaisella tavalla, joka on palvelun luonteeseen sopiva ja joka turvaa palvelun asiakkaiden oikeuksien toteutumisen.”

Perusteluihimme ehdotamme seuraavaa lisäystä: Esimerkiksi yksilöllisiin tarpeisiin perustuvia välttämättömiä vammaispalveluita ei niiden luonteen vuoksi tule kilpailuttaa, vaan ne tulee hankkia ensisijaisesti asiakkaan omaan valintaan perustuvilla menettelyillä kuten henkilökohtaisella budjetilla.

Perusteluihin tulee lisätä myös maininta siitä, että merkittävälle julkisen vallan käytölle tulee varata riittävät resurssit sote-maakuntiin.

34 § Sote-maakuntien yhteistyösopimus:

Ehdotetun 34 §:n 2 momenttiin tulisi lisätä kohta siitä, että sopimuksessa tulisi sopia toimenpiteistä, joilla varmistetaan palveluiden esteettömyys ja saavutettavuus.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Kysymyksiä voimaannanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaannanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilta olisi lausunnonantajan toimintaa:

- Etelä-Savon maakuntaan
- Pohjois-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosäätely hyväksyttävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

42. Turvaako Kårkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Lainsäädännössä on oltava riittävät mekanismit varmistamaan se, että ihmiset saavat tarvitsemansa palvelut myös siirtymäkaudella uudistusta toteutettaessa.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Tekstikenttään: On tärkeää huomioida ja varautua tilanteisiin, joissa maakunnan tarvitsisi käyttää enemmän rahaa välttämättömiin palveluihin kuin valtio on sille ohjannut. Myös tällä esityksellä on turvattu perustuslain ja substanssilakien mukaisten välttämättömien palvelujen saatavuus riippumatta maakunnan taloustilanteesta. Maakunnan taloudellinen tilanne ei saa johtaa asiakasmaksujen kasvuun palveluissa.

Sote-uudistus ei saa johtaa siihen, että vammaispalveluista tulee maksullisia palveluita tai jo nyt perittävät sosiaali- ja terveystalouden maksut nousevat. Riittävän toimeentulon edellytykset tulee muutenkin turvata kaikille kansalaisille, erityisesti heikoimmassa asemassa oleville.

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen **sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien** rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin

ei pääosin

- ei
- ei kantaa

Tekstikenttään: Vammaisuus ja sen aiheuttamat palveluntarpeet pitää huomioida painokertoimissa riittävällä tavalla. Kehitysvammaisilla ihmisillä on selvästi muita väestöä enemmän terveysongelmia ja heidän terveyspalvelujen tuottaminen on aikaa vievää ja erityisosaamista vaativaa. Tämä tulisi huomioida myös terveyspalvelujen rahoituksen kohdalla tarpeellisuuskertoimena.

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen **pelastustoimen tehtävien** rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

50. Sote-maakunnan rahoituksessa otetaan huomioon siirtymätasauksena laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja sote-maakunnan alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus siten, että muutosta rajataan 7 vuoden ajan vuosittain porrastetusti kasvaen. Enimmäismuutos rajataan toistaiseksi pysyvästi enintään +/-150 euroon asukasta kohden vuodesta 2029 lähtien (35 §).

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

- kyllä
- kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei
- ei pääosin
- ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

104 §. Kunnallisverotuksen invalidivähennys: Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, jolloin kunnallisverotuksen invalidivähennys poistuisi tuloverotuksesta.

On varmistettava, että vähennyksen poistosta saatavat tulot kohdennetaan palveluihin esimerkiksi vammaispalvelulainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kuntien riittävä rahoitus pitää turvata ottaen huomioon niiden vastuun muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kysymyksiä muista lakiluonnoksista

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella

Yleishallintoa koskevat lait

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

Maakuntien ohjaus

Uudistuksen toimeenpanon tuki

Muut kysymykset